

KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL

KOMÁROM- ESZTERGOM MEGYE SZÁMOKBAN

2013

Tartalom

Főbb jellemzők	2
1. Népeség, népmozgalom	4
2. Munkaerőpiac	6
3. Egészségügy, baleset	8
4. Szociális ellátás	10
5. Oktatás, kultúra	12
6. GDP, kutatás-fejlesztés	14
7. Gazdasági szervezetek, beruházás	16
8. Mezőgazdaság	18
9. Ipar, építőipar	20
10. Lakás	22
11. Turizmus, kereskedelem, vendéglátás	24
12. Környezet, infrastruktúra	26
Komárom-Esztergom megyei portré	28
Adottságok	28
Társadalom	30
Gazdaság	32
Kiemelt értékeink	35
Tata	35
A Tatai Öreg-tó	40

Jelmagyarázat

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- 0 A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- .. Az adat nem ismeretes.
- + Előzetes adat.
- ... Nem közölhető adat.

Megjegyzések

- A 2013. évi adatok általában előzetesek.
- A kiadványban felhasznált adatok csoportosítása mindig az adott év január 1-jei állapotának megfelelő területi beosztás szerint történt.
- A részadatok összegei a kerekítések miatt eltérhetnek az összesen adatoktól.
- A százalék- és viszonyszámok kiszámítása kerekítés nélküli adatok alapján történt.
- A módszertani információk és a fogalmak magyarázata megtalálható a Központi Statisztikai Hivatal honlapján.

Komárom-Esztergom megye

		Megyeszékhely	Tatabánya
BP	Budapest		
BÁ	Bács-Kiskun	Terület, km ²	2 264
		Települések száma ^{a)}	76
BA	Baranya	Ebből: város ^{a)}	12
		Népesség, ezer fő ^{a)}	301
BÉ	Békés	Városi népesség aránya, % ^{a)}	67,1
BO	Borsod-Abaúj-Zemplén	Népsűrűség, fő/km ²	133
		Foglalkoztatási arány, % ^{b)}	54,7
CS	Csongrád	Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}	7,7
FE	Fejér	Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, forint ^{b)}	148 923
GY	Győr-Moson-Sopron	Öregségi átlagnyugdíj, forint ^{a)}	119 830
		Tízezer lakosra jutó működő kórházi ágy ^{b)}	61
HA	Hajdú-Bihar	Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban, fő ^{b)}	10 918
HE	Heves	Felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevők száma, fő ^{b) c)}	7 348
JÁ	Jász-Nagykun-Szolnok	Egy főre jutó GDP, ezer forint ^{d)}	2 809
KO	Komárom-Esztergom	A kutatás-fejlesztés ráfordításai a GDP százalékában ^{d)}	0,52
NÓ	Nógrád	Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma ^{e)}	132
		Egy főre jutó beruházás, ezer forint ^{d)}	489
PE	Pest	Termőterület, ezer hektár ^{f)}	191
SO	Somogy	Egy főre jutó ipari termelés, ezer forint ^{b)}	7 351
SZ	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tízezer lakosra jutó épített lakás ^{b)}	4
		Kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszaka, ezer ^{b)}	320
TO	Tolna	Ezer lakosra jutó személygépkocsi ^{e)}	324
VA	Vas	Ezer lakosra jutó internet-előfizetés ^{b)}	250
VE	Veszprém	Autópályák, autóutak, km ^{b)}	50
		Működtetett vasútvonalak, km ^{d)}	192
ZA	Zala		

a) 2014. január 1-jei adat.

b) 2013. évi adat.

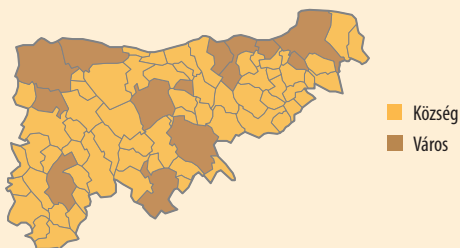
c) A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők adata.

d) 2012. évi adat.

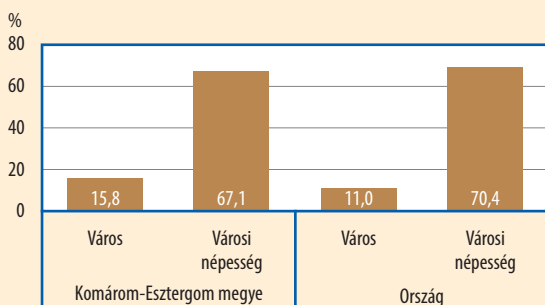
e) 2013. december 31-ei adat.

f) 2013. május 31-ei adat.

1. ábra A megye települései, 2014. január 1.

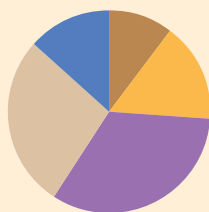

2. ábra A városok és a városi népesség aránya, 2014. január 1.

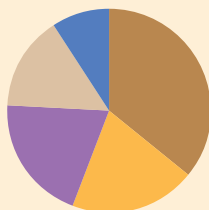
3. ábra A települések megoszlása népességnagyság-kategóriák szerint, 2013. január 1.

Komárom-Esztergom megye

500 fő alatti	11%
500–999 fős	16%
1 000–1 999 fős	33%
2 000–4 999 fős	28%
5 000 fő és afeletti	13%

Ország

500 fő alatti	35%
500–999 fős	20%
1 000–1 999 fős	20%
2 000–4 999 fős	15%
5 000 fő és afeletti	9%

1. Népeség, népmozgalom

1.1. tábla A lakónépeség* alakulása és a főbb népmozgalmi események

Megnevezés	2011	2012	2013
Lakónépeség, január 1., ezer fő			
Férfi	151	146	145
Nő	161	158	157
Összesen	311	304	302
Ebből:			
megyeszékhelyen	70	67	67
többi városban	135	131	130
községekben	106	105	105
A lakónépeség korösszetétele, január 1., %			
14 évesek és fiatalabbak	15	14	14
15–64 évesek	70	69	69
65 évesek és idősebbek	16	16	17
Főbb népmozgalmi adatok			
Élveszületés, fő	2 655	2 848	2 665
Halálozás, fő	3 903	3 992	4 022
Házasságkötés, eset	1 230	1 175	1 191
Belföldi vándorlási különbözet, fő	-172	-424	-344

1.2. tábla A születéskor várható átlagos élettartam

(év)			
Nem	1990	2001	2012
Férfi	64,21	67,95	70,27
Nő	72,52	76,25	77,57

1.3. tábla Átlagéletkor

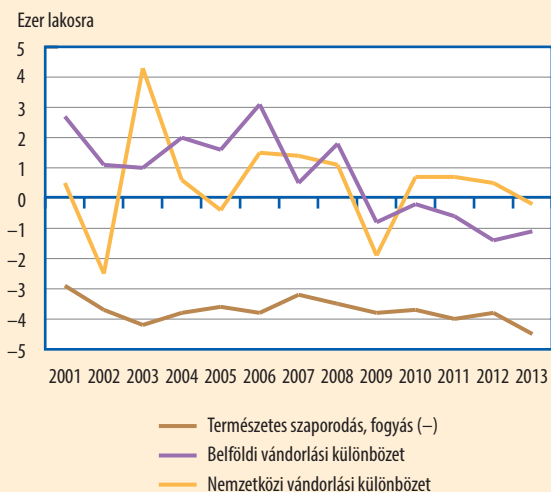
(év)			
Nem	1990	2001	2013
Férfi	34,6	36,7	39,3
Nő	37,5	40,3	43,4

* A 2011. január 1-jei lakónépeség a 2001. évi népszámlálás alapján, a 2012. és 2013. január 1-jei lakónépeség a 2011. évi népszámlálás alapján továbbvezetett adat.

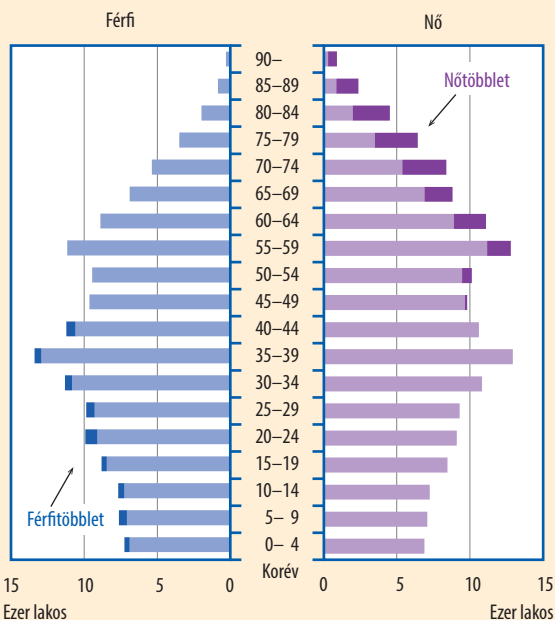
1. Ezer lakosra jutó természetes fogyás, 2013

(‰)

1.1. ábra A népességszámot alakító népmozgalmi események arányszámai

1.2. ábra A népesség száma nem és életkor szerint, 2013. január 1.

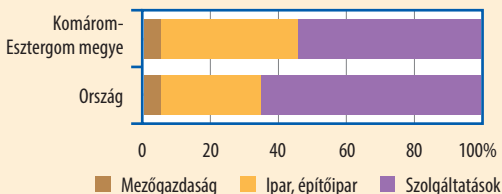

2.1. tábla A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitása*

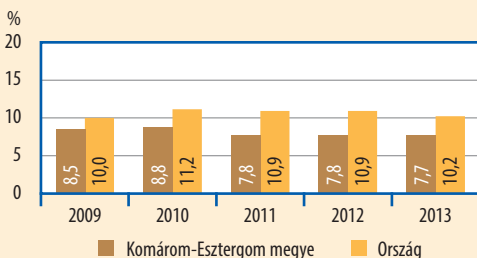
Megnevezés	2011	2012	2013
Foglalkoztatott, ezer fő	132,3	130,1	130,5
Ebből:			
középfokú végzettségű	89,6	86,5	87,4
diplomás	20,1	23,2	25,2
férfi	71,3	72,7	73,3
Munkanélküli, ezer fő	11,3	11,0	10,8
Ebből:			
legalább egy éve munkát keres ^{a)}	6,3	4,9	5,1
férfi	6,8	6,3	6,3
Gazdaságilag nem aktív, ezer fő	96,3	98,8	97,1
Ebből:			
szeretne dolgozni	6,9	6,4	6,7
nappali tagozatos tanuló	21,8	22,5	21,6
Aktivitási arány, %	59,9	58,8	59,3
Foglalkoztatási arány, %	55,2	54,2	54,7
Munkanélküliségi ráta, %	7,8	7,8	7,7

a) Az alacsony mintaelemszám miatt az 5,0 alatti értékek fenntartással kezelendők.

2.1. ábra A foglalkoztatottak megoszlása összevont nemzetgazdasági ágak szerint, 2013*

2.2. ábra A 15–74 éves népesség munkanélküliségi rátája*

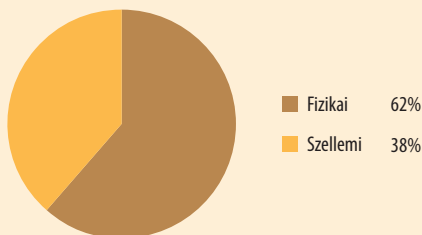
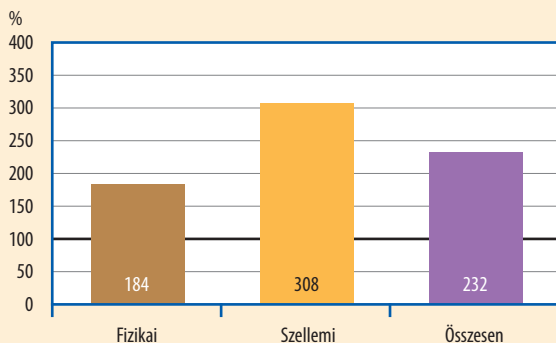
* A KSH munkaerő-felmérése alapján.

2. A 15–74 éves népesség foglalkoztatási aránya, 2013

(%)

2.2. tábla Havi bruttó átlagkereset állománycsoportok szerint*

Állománycsoport	2011	2012	2013
Forint/hó			
Fizikai foglalkozású	160 158	172 499	180 794
Szellemi foglalkozású	275 254	285 061	302 083
Összesen	203 597	215 662	227 363
Előző év=100,0			
Fizikai foglalkozású	104,6	107,7	104,8
Szellemi foglalkozású	103,4	103,6	106,0
Összesen	104,2	105,9	105,4

2.3. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók számának megoszlása állománycsoportonként, 2013***2.4. ábra** A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a minimálbér százalékában állománycsoportonként, 2013*

* Az évközi intézményi munkaügy-statisztikai adatgyűjtési rendszer alapján.

3.1. tábla Háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátottság

Megnevezés	2000	2011	2012
Háziiorvos és házi gyermekorvos összesen	206	196	197
Egy háziiorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos, fő	1 539	1 583	1 535
Egy háziiorvosra jutó betegforgalom	11 396	12 442	12 324
Egy házi gyermekorvosra jutó betegforgalom ^{a)}	7 829	7 894	7 233

^{a)} Tanácsadás nélkül.

3.2. tábla Fekvőbeteg-ellátás

Megnevezés	2000	2012	2013
Működő kórházi ágyak száma	2 031	1 843	1 843
Működő kórházi ágyak tízezer lakosra jutó száma	65	61	61
Elbocsátott betegek száma, ezer	64	61	61
Ápolás átlagos tartama, nap	9	9	9
Ágykihasználás, %	75	77	81
Egynapos kórházi ellátás, ezer eset	..	5	6

3.3. tábla A járóbeteg-szakellátás leglátogatottabb rendeléseinek főbb adatai, 2012* (ezer)

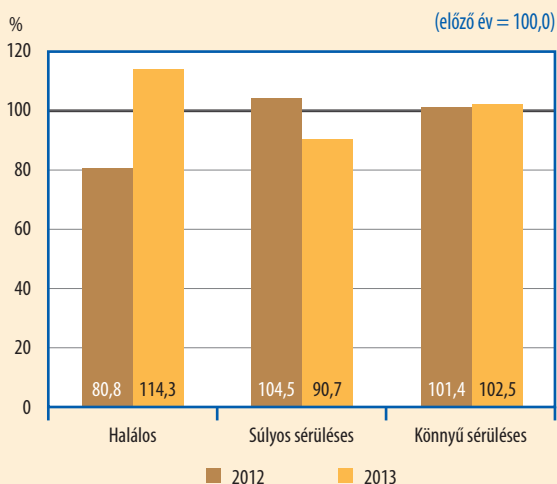
Megnevezés	Megjelenési eset	Beavatkozás	Teljesített szakorvosi munkaóra
Belgyógyászat	97	234	34
Sebészet	80	203	21
Képződiagnosztika	178	394	49
Laboratóriumi diagnosztika	280	3 386	15
Fizioterápia	268	1 758	0
Reumatológia	93	623	22
Tüdőgyógyászat	57	146	15
Fül-, orr-, gégegyógyászat	58	195	16
Szemészet	67	302	19

* A MÁV adataival együtt. Az adatok csak a magyar biztosítás alapján végzett ellátásokat tartalmazzák.

3. A balesetet szenvedett személyek számának változása 2012 és 2013 között (%)

3.4. tábla Személy sérüléses közúti közlekedési balesetek és a balesetet szenvedett személyek

Megnevezés	2000	2012	2013
Balesetek			
Halálos	34	21	24
Súlyos sérüléses	193	162	147
Könnyű sérüléses	288	282	289
Összesen	515	465	460
Balesetet szenvedett személyek			
Meghalt	38	26	24
Súlyosan megsérült	233	194	165
Könnyen megsérült	425	394	439
Összesen	696	614	628

3.1. ábra A közlekedési balesetek számának alakulása**3.5. tábla** Munkabalesetek

Megnevezés	2000	2012	2013
Összesen	1 376	859	860
Ebből:			
halálos	7	3	5
csonkulásos	5	10	14
súlyos	13	4	11

4.1. tábla A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők, január

Megnevezés	2012	2013	2014
Ellátottak száma, fő			
Összesen	89 390	87 591	85 088
Ebből:			
öregségi nyugdíj	59 263	60 717	61 809
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	14 170	13 008	11 993
Havi teljes ellátás átlagos összege, forint/fő			
Összesen	98 249	106 081	109 240
Ebből:			
öregségi nyugdíj	108 404	116 692	119 830
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	71 099	75 816	75 715

4.2. tábla Bölcsődei ellátás, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Működő bölcsőde	27	27	26
Működő férőhely	1 169	1 179	1 176
Kisgyermeknevelő	220	215	225

4.3. tábla Alap- és nappali ellátásban részesülők

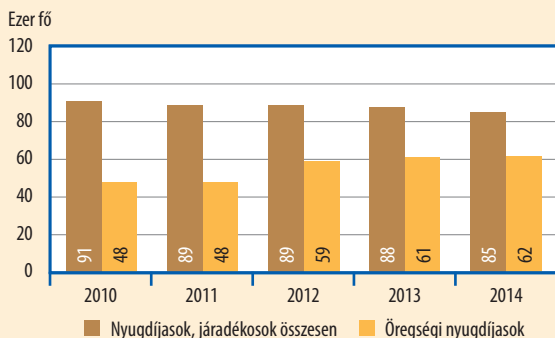
Megnevezés	2011	2012	2013
Idősek nappali ellátása	1 098	988	1 015
Szociális étkeztetés	3 733	3 577	3 678
Házi segítségnyújtás	1 025	1 940	2 399

4.4. tábla Gyermekvédelmi szakellátásban részesülők

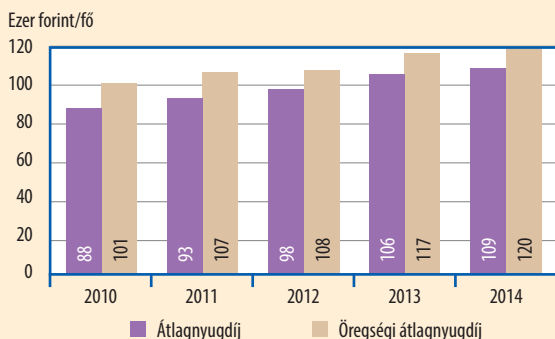
Megnevezés	2011	2012	2013
Gyermekotthonban nevelt kiskorú	240	196	183
Nevelőszülőnél nevelt kiskorú	210	258	266
Ápolást, gondozást nyújtó intézményben nevelt kiskorú	7	6	6
18 éves és idősebb gondozott	78	71	70
Összesen	535	531	525

4. Öregségi nyugdíjasok a népesség százalékában, 2014. január

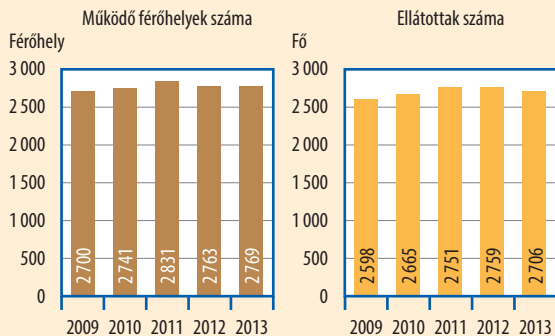
4.1. ábra A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma, január*

4.2. ábra Átlagnyugdíjak, január*

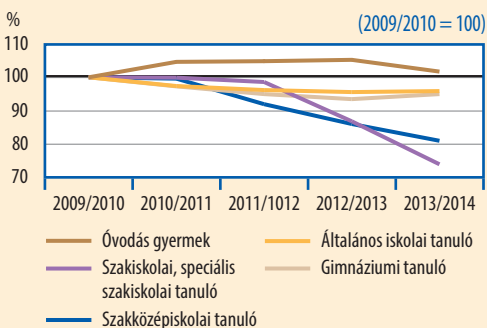
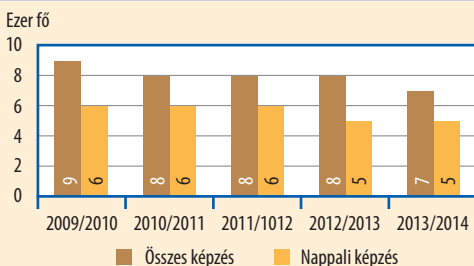
4.3. ábra A tartós és az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények főbb adatai

* A nyugdíjrendszer 2012. évi átalakítása miatt a 2012 előtti és utáni időszak adatainak összehasonlíthatósága erősen korlátozott.

5.1. tábla A köznevelési intézmények főbb adatai a nappali oktatásban, 2013/2014

Intézmény	Feladatellátási hely	Gyermek, tanuló	Egy gyermek-csoportra/ osztályra	Egy pedagógusra
			jutó gyermek, tanuló	
Óvoda	140	10 382	22	10
Általános iskola	112	23 073	20	10
Szakiskola, speciális szakiskola	26	3 986	19	11
Gimnázium	23	5 685	29	12
Szakközépiskola	26	5 233	26	12

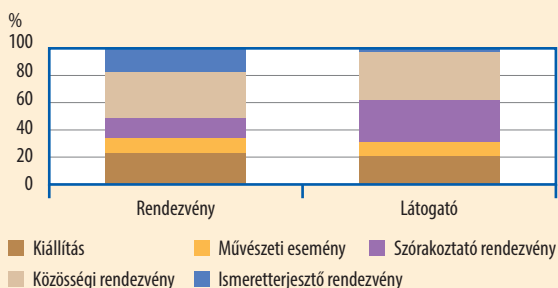
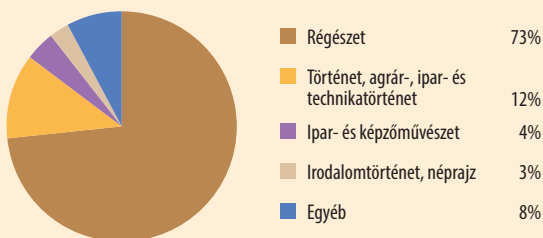
5.1. ábra Óvodai nevelésben, iskolai oktatásban részesülők a nappali oktatásban

5.2. ábra A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma*

* A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők. A főiskolai szintű, az egyetemi szintű és az osztatlan képzésben részt vevőkkel együtt.

5. Az ezer lakosra jutó általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban, 2013/2014

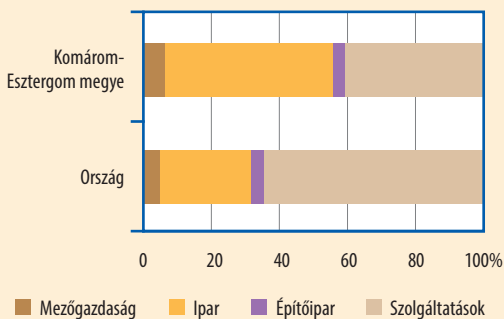
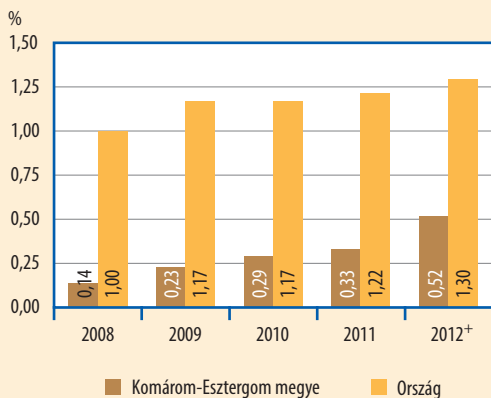
5.2. tábla A kulturális intézmények főbb adatai

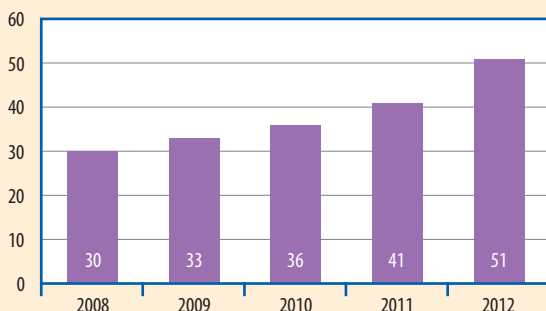
Megnevezés	2011	2012	2013
Közművelődési intézmények			
Száma	78	100	125
Rendezvények száma	3 074	3 706	6 573
Látogatók száma, ezer	586	909	1 129
Muzeális intézmények			
Száma	19	21	22
Kiállítások száma	96	111	128
Látogatók száma, ezer	240	258	298
Települési könyvtárak			
Szolgáltatóhelyek száma	85	85	79
Beiratkozott olvasók száma, ezer	35	35	33
Könyvtári egységek száma, ezer	1 588	1 541	1 533
Kölcsönzött könyvtári egységek száma, ezer	603	593	554

5.3. ábra Közművelődési intézmények rendezvényeinek és látogatóinak megoszlása, 2013**5.4. ábra A múzeumok leltározott tárgyi állományának megoszlása gyűjtemények szerint, 2013**

6.1. tábla A bruttó hazai termék alakulása

Megnevezés	2000	2005	2011	2012 ⁺
GDP piaci beszerzési áron, milliárd forint	338	793	872	852
Egy főre jutó GDP				
Ezer forint	1 067	2 515	2 804	2 809
Az országos átlag százalékában	83	115	101	99

6.1. ábra A bruttó hozzáadott érték megoszlása
főbb nemzetgazdasági ágak szerint, 2012⁺6.2. ábra A kutatás-fejlesztés ráfordításai
a GDP százalékában6. Egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson az EU-27 átlagának százalékában, 2012⁺

6.3. ábra A kutató-fejlesztő helyek száma**6.4. ábra** A kutató-fejlesztő helyek számának megoszlása szektorok szerint, 2012**6.2. tábla** A kutató-fejlesztő helyeken dolgozók létszáma

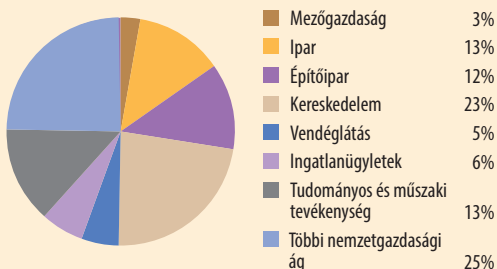
Megnevezés	2010	2011	2012
Tényleges létszám	599	655	826
Ebből: kutató-fejlesztő	247	329	387
segédszemélyzet	140	131	159
Az MTA tagja és a tudomány doktora vagy kandidátusa, PhD-, DLA-fokozattal rendelkező	56	63	77
Számított létszám ^{a)}	301	379	566
Ebből: kutató-fejlesztő	133	221	272
segédszemélyzet	92	110	141

^{a)} A kutatásra, kísérleti fejlesztésre fordított munkaidő arányában teljes munkaidejű dolgozókra átszámított adatok.

7.1. tábla A regisztrált gazdasági szervezetek száma, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Társas vállalkozás	15 268	15 158	15 089
Ebből:			
korlátolt felelősségű társaság	10 566	10 784	10 877
részvénytársaság	100	97	97
betéti társaság	4 243	3 928	3 763
Önálló vállalkozó	24 349	24 272	24 762
Ebből:			
főfoglalkozású	8 585	8 454	8 591
mellékfoglalkozású	11 109	11 352	11 689
Vállalkozás összesen	39 617	39 430	39 851
Nonprofit szervezet	3 528	3 600	3 669
Költségvetési és egyéb szervezet	477	457	392
Összesen	43 622	43 487	43 912

7.1. ábra A regisztrált társas vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2013. december 31.

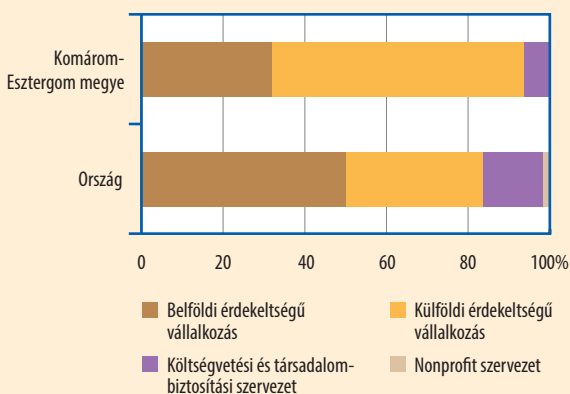
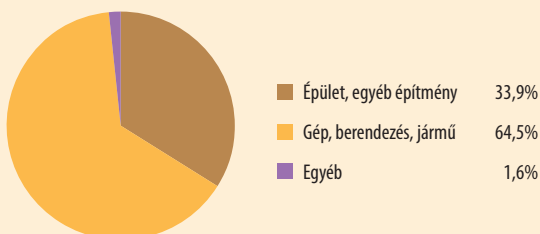
7.2. tábla A regisztrált társas vállalkozások száma létszám-kategória szerint, december 31.

Létszám-kategória, fő	2011	2012	2013
0– 9	14 186	14 079	14 021
10– 49	894	897	882
50–249	150	143	146
250–	38	39	40
Összesen	15 268	15 158	15 089

7. Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozás, 2013. december 31.

7.3. tábla A beruházások* teljesítményértéke és volumenindexe a kiemelt nemzetgazdasági ágakban, 2012

Nemzetgazdasági ág	Milliárd forint	Előző év = 100,0
Mezőgazdaság	7,3	135,5
Ipar	99,4	143,1
Kereskedelem	13,1	218,7
Szállítás és raktározás	8,0	96,0
Információ és kommunikáció	2,1	91,7
Ingtatlanügyletek	2,1	101,2
Adminisztratív szolgáltatás	3,9	456,1
Közigazgatás	2,6	100,3

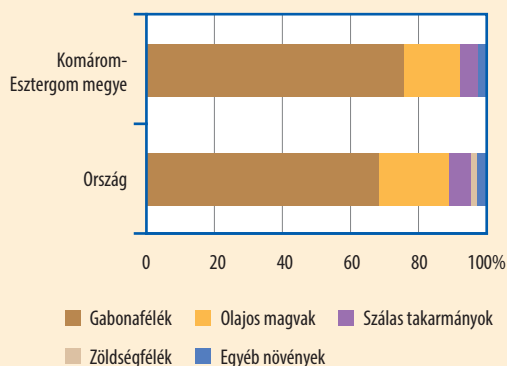
7.2. ábra A beruházások megoszlása* gazdálkodási forma szerint, 2012**7.3. ábra** A beruházások megoszlása* anyagi-műszaki összetétel szerint, 2012

* A beruházás helye szerint.

8.1. tábla A földterület művelési ágak szerint, május 31.

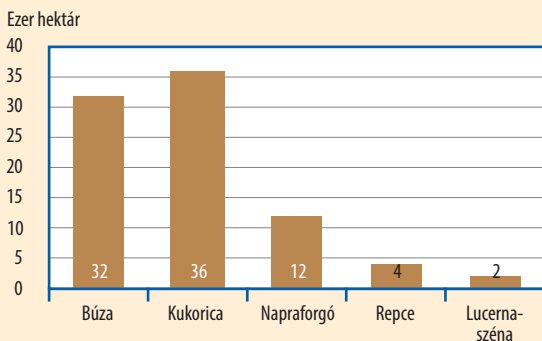
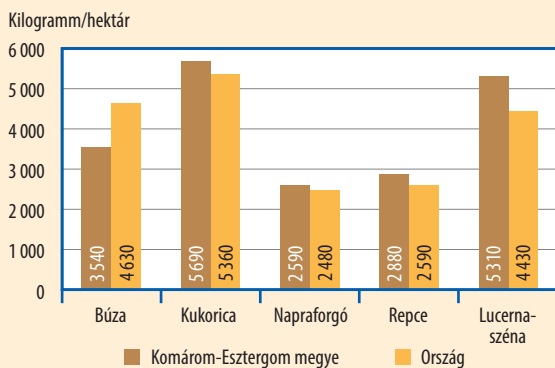
Művelési ág	2000	2013	
	hektár	2000 = 100,0	
Szántó	100 589	103 160	102,6
Konyhakert	2 424	2 430	100,2
Gyümölcsös	617	623	101,0
Szőlő	2 376	2 027	85,3
Gyep	18 750	19 108	101,9
Mezőgazdasági terület	124 756	127 348	102,1
Erdő	58 510	61 598	105,3
Nádas	684	628	91,8
Halastó	918	1 148	125,1
Termőterület	184 868	190 722	103,2
Művelés alól kivett terület	34 929	40 218	115,1
Összesen	219 797	230 940	105,1

8.1. ábra A főbb szántóföldi növénycsoportok aránya a vetésterületből, 2013. május 31.

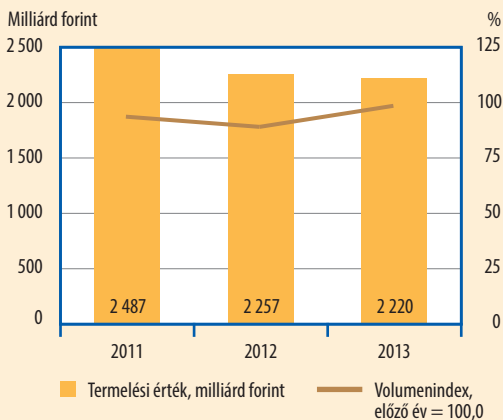
8. A mezőgazdaság aránya a bruttó hozzáadott értékből, 2012

(%)

8.2. ábra A főbb szántóföldi növények betakarított területe, 2013**8.3. ábra** A főbb szántóföldi növények termésátlaga, 2013**8.2. tábla** Az állattenyésztés főbb mutatói, 2013. december 1.

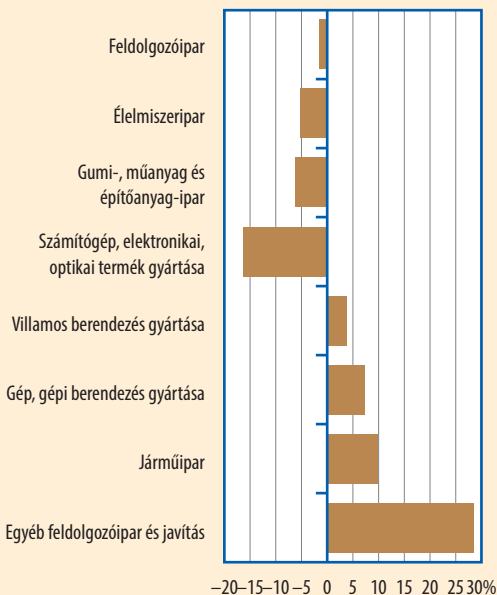
Megnevezés	Szarvasmarha	Sertés	Juh	Tyúk
Főbb gazdasági haszonállatfajok állománya				
Komárom-Esztergom megye, ezer egyed	13	101	14	2 617
Az országos százalékában	1,7	3,4	1,1	9,2
Száz hektár mezőgazdasági területre jutó egyed				
Komárom-Esztergom megye	10	79	11	2 055
Ország	14	55	23	536

9.1. ábra Az ipari termelés értéke és volumenindexe*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.2. ábra A főbb feldolgozóipari ágazatok termelési volumenének változása az előző évhez képest, 2013*

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9. Egy főre jutó ipari termelés értéke, 2013*

(ezer forint)

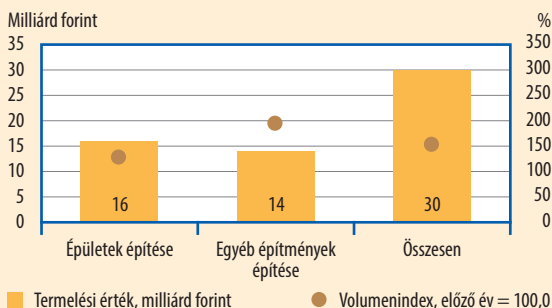
* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.1. tábla A feldolgozóipar főbb ágazatainak jellemzői, 2013*

Ágazat	Termelés	Alkalmazás- ban állók	Export részaránya az összes értékesítésből
	megoszlása		(%)
Feldolgozóipar	100,0	100,0	88,7
Ebből:			
élelmiszeripar	4,6	6,2	22,4
gumi-, műanyag és építőanyag- ipar	5,4	9,2	75,7
számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	31,1	15	98,4
villamos berendezés gyártása	5,2	10,2	92,9
gép, gépi berendezés gyártása	11,3	18,3	95,8
járműipar	32,2	19,9	91,2
egyéb feldolgozóipar és javítás	4,1	9,2	96,1

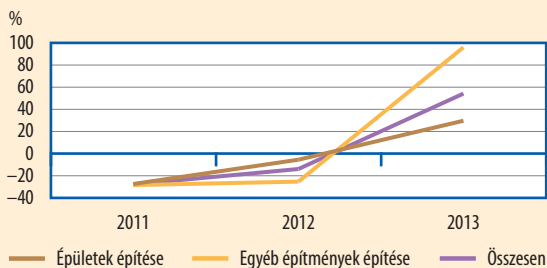
* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9.3. ábra Az építőipari termelés értéke és volumenindexe, 2013*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9.4. ábra Az építőipari termelés volumenének változása az előző évhez képest*

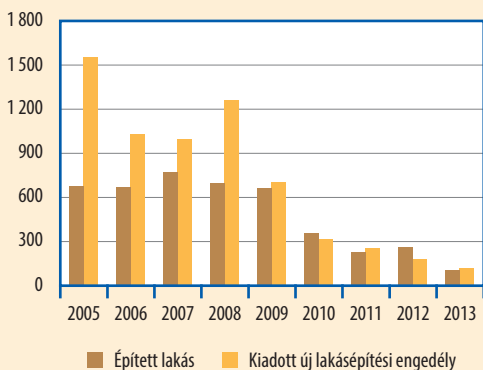

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

10.1. tábla Lakásállomány, laksűrűség, január 1.

Megnevezés	2012	2013	2014
Lakásállomány	127 464	127 681	127 758
Ebből:			
1 szobás	12 009	12 026	12 024
2 szobás	55 274	55 330	55 330
3 szobás	35 910	35 951	35 974
4 és több szobás	24 271	24 374	24 430
Száz lakásra jutó személy	238	238	236

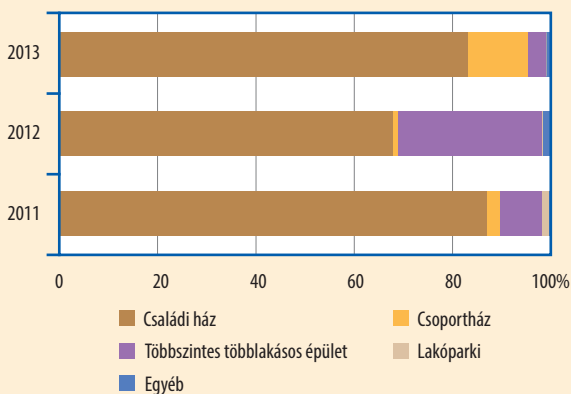
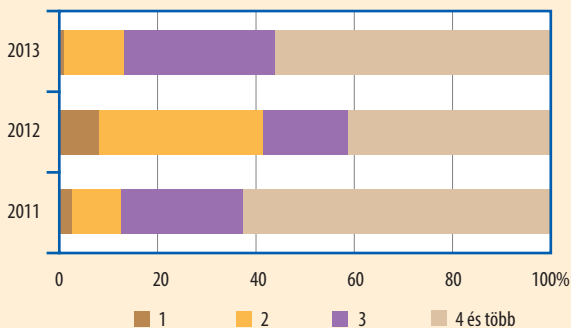
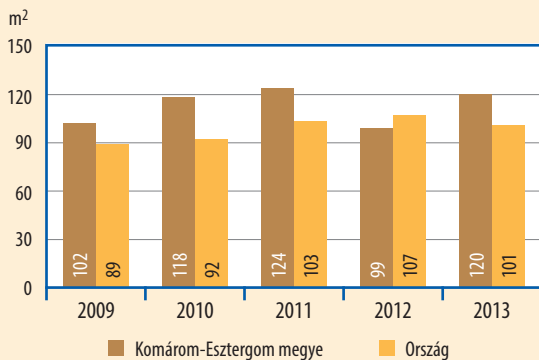
10.1. ábra Az épített lakások és a kiadott építési engedélyek számának alakulása

10.2. tábla Az épített és a megszűnt lakások

Megnevezés	2011	2012	2013
Épített lakások száma	231	264	107
Ebből:			
természetes személy által	205	181	94
vállalkozás által	24	78	13
Átlagos alapterület, m ²	124	99	120
Megszűnt lakások száma	48	47	30

10. Tízezer lakosra jutó épített lakás, 2013

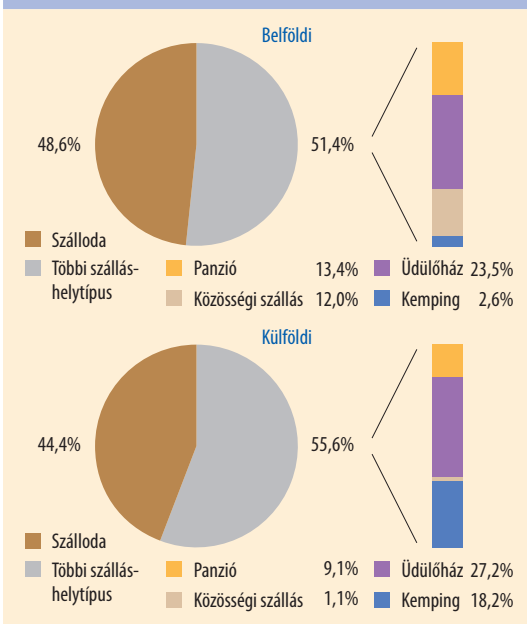
10.2. ábra Az épített lakások megoszlása építési forma szerint**10.3. ábra** Az épített lakások megoszlása szobaszám szerint**10.4. ábra** Az épített lakások átlagos alapterülete

11.1. tábla A szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma

Megnevezés	2011	2012	2013
Kereskedelmi szálláshelyek			
Egységek száma ^{a)}	94	95	86
Férőhelyek száma ^{a)}	8 439	8 925	8 446
Vendégek száma	114 567	130 584	129 030
Ebből: külföldi	34 897	38 114	36 972
Vendégéjszakák száma	294 319	330 428	320 079
Ebből: külföldi	114 753	129 475	131 072
Egyéb szálláshelyek			
Vendéglátók száma ^{b)}	199	203	206
Férőhelyek száma ^{b)}	1 550	1 514	1 582
Vendégek száma	11 522	12 171	12 755
Ebből: külföldi	2 519	910	2 364
Vendégéjszakák száma	34 368	33 901	37 314
Ebből: külföldi	5 835	2 544	7 149

^{a)} Július 31-én.^{b)} December 31-én.

11.1. ábra A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak szálláshelytípusok szerinti összetétele, 2013

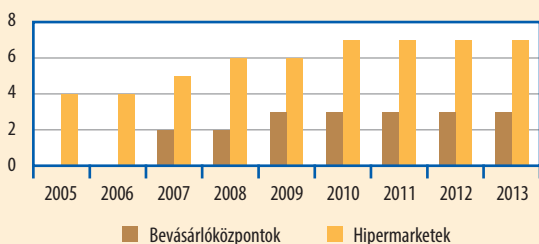
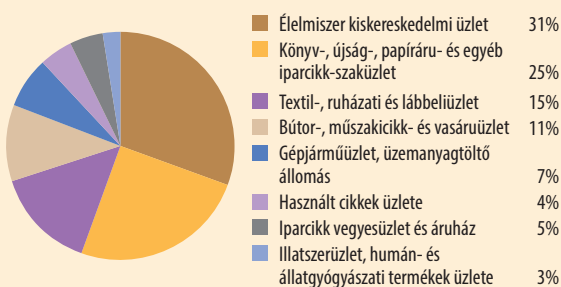

11. A férőhelyek kapacitáskihasználtsága a kereskedelmi szálláshelyeken, 2013 (%)

11.2. tábla A kiskereskedelmi üzletek adatai az év végén

Megnevezés	2011	2012	2013 ^{a)}
Száma összesen	4 235	4 215	4 027
Ebből:			
bevásárlóközpontban működő	61	62	61
hipermarketben működő	96	104	110
Alapterület összesen, ezer m²	474	468	463
Átlagos alapterület, m ²	112	111	115

^{a)} A 2013. július 1-jétől alakult nemzeti dohányboltok adatai nélkül.

11.2. ábra A bevásárlóközpontok és hipermarketek számának alakulása**11.3. ábra** A kiskereskedelmi üzletek megoszlása üzlet-típusonként, 2013. december 31.**11.3. tábla** Vendéglátóhelyek üzlettypusok szerint

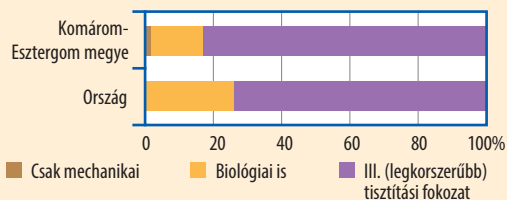
Megnevezés	2011	2012	2013
Étterem, büfé	661	667	671
Cukrászda	111	116	109
Italüzlet és zenés szórakozóhely	635	635	599
Munkahelyi, rendezvényi és köz- étkeztetést végző vendéglátóhely	217	238	210
Összesen	1 624	1 656	1 589

12.1. tábla Környezetvédelmi beruházások és folyó környezetvédelmi ráfordítások*

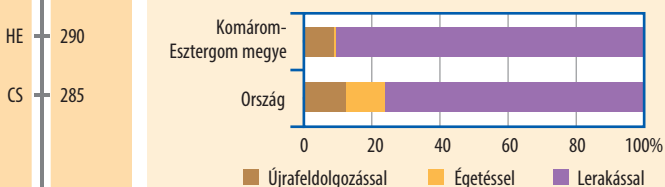
(millió forint)			
Megnevezés	2010	2011	2012
Közvetlen beruházások	859	797	2 307
Integrált beruházások	56	46	52
Összesen	915	843	2 359
Szervezetten belüli, folyó ráfordítások	3 832	3 883	4 303
Külső szolgáltatóknak fizetett díjak	2 565	2 213	2 330

* A 99 főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezetek esetében, a beruházó székhelye szerint.

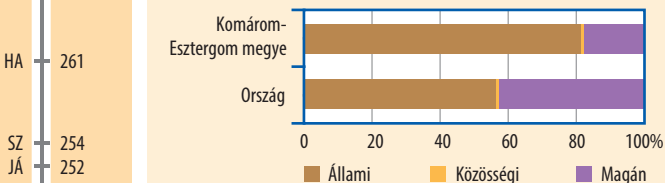
12.1. ábra A tisztított szennyvíz megoszlása tisztítási fokozat szerint, 2012

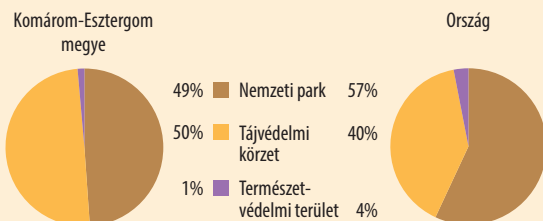
12.2. ábra A hulladék kezelése, ártalmatlanítása, 2013

12.3. ábra Az erdőterület megoszlása tulajdoni jelleg szerint, 2013

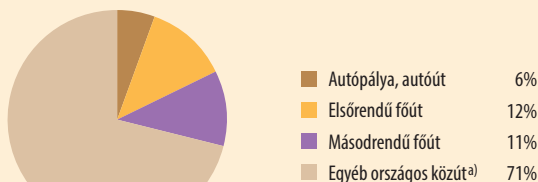
12. Ezer lakosra jutó személygépkocsi, 2013

12.4. ábra Az országos jelentőségű védett területek összetétele, 2013**12.2. tábla** Információ, kommunikáció

Megnevezés	2011	2012	2013
Postai szolgáltatóhelyek száma	97	96	94
Távbeszélő fővonalak	91 325	87 629	92 706
Ezer lakosra jutó távbeszélő fővonal	301	290	308
Kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	82 568	82 744	81 681
Ezer lakosra jutó kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	272	274	271
Internet-előfizetések száma	69 485	71 382	75 136

12.3. tábla Személygépkocsi-állomány

Megnevezés	2011	2012	2013
Személygépkocsi	94 469	95 494	97 374
Ebből: benzinüzeműek aránya, %	80	79	77
Ezer lakosra jutó személygépkocsi	311	316	324

12.5. ábra Országos közutak megoszlása útjelleg szerint, 2013

a) Összekötő, bekötő-, állomáshoz vezető, autópályára és autóra fel-, illetve levezető út.

Komárom-Esztergom megyei portré

Adottságok

Komárom-Esztergom megye az ország legkisebb területű (2264 km²), s egyben a második legsűrűbben lakott megyéje. Területe két nagy tájegységhez, a Dunántúli-középhegységhez és a Kisalföldhöz tartozik. Északon a Duna határolja, mely 80 km-es szakaszon természetes határt alkot az ország északi szomszédjával, Szlovákiával. Határmenti megyeként fontos a két ország közötti személyforgalom biztosítása, amely egyrészt az Esztergomot és Párkányt összekötő Mária Valéria hídon, valamint a Komárom két részét összekötő Erzsébet hídon bonyolódik le. Utóbbinál teher- és vasúti forgalom is zajlik. Közlekedési szempontból nagy jelentősége van a megyét kelet-nyugat irányban átszelő M1 autópályának, amely a fővárost és a nyugati határszélét köti össze.

1. kép A Mária Valéria híd

Fényképezte: Rákóczi Erzsébet

Komárom-Esztergom megye elődjait, Komárom vármegyét és Esztergom vármegyét Szent István király alapította. A történelem folyamán a két vármegyét többször egyesítették, majd újra szétválasztották. Területének mai formáját 1950-ben nyerte el, 1990-ben pedig ismét felvehette a Komárom-Esztergom nevet.

A megye éghajlatát a domborzati sajátosságok miatt kettősség jellemzi. Az egyik a kontinentális jelleg, amely elsősorban az alacsony, síksági, észak-nyugati területeket jellemzi. A másik a mérsékelt övi nedvesebb, amely a hegyvidéki területek sajátossá-

ga. A síkvidéki területeken a kedvező időjárás kiváló minőségű talajjal párosul, ami megfelelő feltételeket biztosít a növénytermesztés számára.

Komárom-Esztergom megye 76 településéből 12 város, közülük a megyeszékhely, Tatabánya népessége a legnagyobb (67 406 fő). Húszezer fő feletti lakossal rendelkezik Esztergom és Tata. A legfiatalabb a 2013-ban városi rangra emelt Tát. A megyeszékhely vonzáskörzetében kialakult nagyvárosi településeggyüttes 11 települése a megye népességének 29%-át foglalja magába.

Tatabánya 1947-ben négy bányásztelepülés összevonásával jött létre. A város sokáig a szénbányászat, valamint az érre épülő nehézipar központja volt. A rendszerváltás után a bányák bezárásával új iparágak telepítése kezdődött meg, mindenekelött a munka nélkül maradtak foglalkoztatása volt a fő cél. Napjainkban számos autó- és gépipari vállalat található itt. Mivel Tatabánya fiatal város, műemlékekben nem túl gazdag. Legismertebb látványossága a város fölé magasodó Turul- emlékmű, amely egyben a város szimbólumává is vált.

2. kép Tatabánya, Turul- emlékmű

Fényképezte: Rákóczi Erzsébet

A megye legfontosabb természeti látványosságai a Dunakanyar, a tatai Öreg-tó, az erdővel borított hegyek, amelyek számtalan lehetőséget nyújtanak a túrakedvelő vendégeknek. A megye teljes területe a Duna-Ipoly Nemzeti Park igazgatása alá tartozik, legfontosabb tájvédelmi körzetei a Gerecsei és a Vértesi. Az építészeti értékek közül a barokk és a klasszicista stílus, valamint a népi építészet emlékeit őrző épületek a legjellemzőbbek. Az épített és kulturális örökség egyik fellegráa Esztergom, amely a külföldről hazánkba látogatók számára is kedvelt úticél. Esztergomot, a Duna mentén található kikötővárost Géza fejedelem állandó székhelyé-

nek választotta, ma pedig az esztergomi érsek székvárosa, a római katolikus egyház magyarországi központja. Híres Bazilikája Európa harmadik legnagyobb temploma a római Szent Péter Bazilika, illetve a londoni Szent Pál-katedrális után, 5660 négyzetméter alapterületével egyúttal Magyarország legnagyobb egyházi épülete is.

3. kép Esztergom, bazilika

Fényképezte: Rákóczi Erzsébet

Komáromban található a megye másik leglátogatottabb történelmi nevezetessége, a Monostori Erőd, amely egészen 1991-ig katonai célokat szolgált, ma azonban már csak idegenforgalmi szerepe van.

Vértesszőlős annak az archeológiai bemutatóhelynek köszönheti nemzetközi hírnevét, ahol 1965-ben feltárták a Homo erectus leleteit. Ez is bizonyíték arra, hogy a megye területe már az őskorban lakott volt.

Társadalom

A római korban Szőny (Brigetio) a környék legnagyobb katonai központja volt, Marcus Aurelius pedig a mai Esztergomban tartózkodott hosszú ideig. A térség első felvirágzása az államalapítást követően érkezett el, ettől kezdve a XVI. századig folyamatosan gyarapodott a népesség, a megye mai területén a középkorban 255 lakott település volt. A török pusztítása azonban jelentősen megtizedelte a lakosságot, a Duna jobb parti részén a korabeli írásos művek egyáltalán nem említenek lakott falvakat (ezért is hívták ezt a térséget 200 évig „győri pusztának”). Az 1720-as évektől a földesurak az elpusztított falvak benépesítésére törekedtek, ezért az elnéptelenedett falvakba németeket és szlovákokat telepítettek. Ennek eredményeként az 1770-es évekre ki-

alakult a megye jelenlegi településrendszere. Jelentős népesség-szám-gyarapodást idézett elő az 1890-es években a szénbányák megnyitása, mert ennek révén az ország minden tájáról érkeztek munkások a megyébe. A XIX. század végén a megye lakossága megközelítőleg 130 ezer fő volt, majd az 1900-as években elérte a 150 ezer főt, az 1930-as években pedig átlépte a 200 ezret.

Komárom-Esztergom megyében 2014. január 1-jén 301 ezer lakos élt. Népsűrűsége magas, Pest megye után a második leg-sűrűbben lakott. Területe hat járásra oszlik, amelyből a legnépe-sebb (közel 93 ezer lakosával) az esztergomi.

A lakosság száma az 1980-as években volt a legmagasabb, meghaladta a 323 ezret, azóta egyre gyorsuló ütemben csökken. A halálozások száma az 1980-as évektől rendre meghaladja a születéseket, a 2000-es évektől a megye népessége a természetes fogyásból adódóan évente 1000–1200 fővel csökken. 2013-ban a megyében 2650 gyermek született és 4000 lakos hunyt el, így a lakosság a természetes fogyásból eredően 1350 fővel fogyott. A vándorlási mozgalom színesebb képet mutat. 2008-ig többen költöztek a megyébe, mint ahányan elhagyták, így a bevándor-lás mérsékelte a természetes fogyást, sőt a nemzetközi vándorlás többlete révén néhány évben (2003, 2006) népességnövekedés volt. 2009-től azonban már az elvándorlás lett jellemző. 2013-ban 250 fővel többen költöztek el a megyéből, mint ahányan lak-helyül választották. A halálozások és költözések együttes hatásá-ból adódóan az év során együttesen 1600 fővel, 2014 januárjára 301 ezer főre csökkent a megye lakossága.

A megye népessége némileg fiatalabb, mint az országos átlag, a gyermekek aránya pedig kissé magasabb. 2013-ban a lakosság 15%-a volt gyermek, míg az időseké nem érte el a 17%-ot. Száz gyermekkorúra 115 idős jutott, ami négyvel elmaradt az orszá-gos átlagtól. A férfiak átlagos életkora 2013-ban 39,3 év volt, a nőké 43,4. Mindkettő alacsonyabb volt az országosnál. A szüle-téskor várható átlagos élettartamok az országoshoz képest kedve-zőtlenebbek: 2012-ben a férfi 70,3, egy nő 77,6 év volt.

A 2011-es népszámlálás adatai alapján az általános iskolai és annál alacsonyabb végzettségűek aránya nem tért el az országos-tól. A 10 éves és idősebb népesség 0,5%-a nem jutott túl egyetlen osztályon sem, míg a 15 évesek és idősebbek 96%-a elvégezte leg-alább az általános iskolát. Míg Komárom-Esztergom megyében a 18 éves és idősebb népesség 45%-a rendelkezett érettségivel, addig az országos érték megközelített az 50%-ot. A 25 éves és idősebb népesség 15%-a rendelkezett egyetemi, főiskolai végzett-séggel, ez négy százalékponttal kevesebb, mint az országos arány.

A KSH munkaerő-felmérése alapján 2013-ban a megyében a 15–74 éves lakosságon belül 130 ezer foglalkoztatott volt, és 11 ezer munkanélküli. A foglalkoztatási ráta 55%-os értéke 3 százalékponttal meghaladta az országos átlagot, a megyék rangsorában Budapest és Győr-Moson-Sopron után a harmadik legkedvezőbb volt. A 7,7%-os munkanélküliségi ráta szintén kedvezőbb, mint az országos, a megyék között a negyedik legjobb érték.

A megyében 2012-ben összesen 145 568 adófizetőt regisztrált az adóhatóság. Az egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó-alap 2012-ben 1 957 336 forint volt, ami 69 ezer forinttal haladta meg az országos átlagot.

Gazdaság

A különböző térségek gazdasági teljesítményének összehasonlítására jellemzően az egy főre eső **bruttó hazai termék (GDP)** mutatója használatos. Komárom-Esztergom megye egy lakosára (előzetes adatok szerint) 2 millió 809 ezer forint bruttó hazai termék jutott 2012-ben, ez alapján az ország élmezőnyéhez tartozik, a rangsorban a főváros és Győr-Moson-Sopron megye után a 3. helyet foglalja el. A megye gazdaságának mozgatórugója az ipar, ami 2012-ben a 713 milliárd forintnyi megyei GDP felét tette ki (az országos átlag 27%). Az ipar meghatározó szerepe miatt a szolgáltató ágak súlya a megyében kisebb, mint országosan. Az agrárium 6,1%-os hozzájárulása a megye bruttó hozzáadott értékéhez viszont az országos átlagot meghaladó.

Az ipari tevékenységet folytató vállalkozások működését számos önkormányzat segíti ipari parkok építésével és fenntartásával. A megyeszékhely mellett 10 további településen (Almásfüzitő, Ács, Bábolna, Dorog, Esztergom, Komárom, Nagyigmánd, Nyergesújfalú, Oroszlány, Tata) működik ilyen, a különböző hazai és multinacionális vállalatok számára szükséges infrastruktúrális és logisztikai feltételeket biztosító intézmény.

A megyei székhelyű vállalatok 1981 milliárd forintnyi termelési értéket állítottak elő 2013-ban, az ország ipari termelésének 9,2%-át. A megye iparát szinte kizárólag a feldolgozóipar határozza meg, aminek két fő ágazata a járműgyártás és a számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártása, mindkettő az országos átlagnál nagyobb, 30–30%-os arányban van jelen az iparon belül. A feldolgozóipari ágazatok többségében exportra termelnek (egyedülként az élelmiszeripar az, amely nagyobb részt belföldön értékesít), termékeik közel kilenctizede külföldön kerül eladásra.

Az ipar (főként a feldolgozóipar) meghatározó szerepe a foglalkoztatásban is érvényesül: 2013-ban a megyei székhelyű szervezeteknél alkalmazásban állók közel fele feldolgozóipari vállalkozásoknál dolgozott. A megye legnagyobb foglalkoztatói közé tartozik a japán tulajdonban lévő, járműgyártással foglalkozó Magyar Suzuki Zrt, a nemzetközi szivattyúgyártásban ismert cég, a dán Grundfos Magyarország Kft, a gyógyászati segédeszközöket készítő, szintén dán Coloplast Kft, valamint – az utóbbi években történt nagyszámú elbocsátásai ellenére – a Nokia Komárom Kft. is.

A megye 231 ezer hektárnyi földterületének több mint fele mezőgazdasági terület. A Kisalföld Komárom-Esztergom megyébe átnyúló része a Komárom-Esztergomi síkság, amely kiválóan alkalmas a szántóföldi növények termesztésére. A vetésterület legnagyobb részén termő búza és kukorica mellett a megyében kedvelt növény a napraforgó is. A térség magas hozamú burgonyatermő vidék, e gumós növény megyei termésátlagáa hagyományosan az ország legjobbjai között van.

Magyarország 22 kiemelt borvidéke közül a megyében található az Ászár-Neszmély borvidék, jellegzetes fehérszőlő termő terület. A hagyományos fajták (chardonnay, olaszrizling, Müller-Thurgau, zöld veltelini, Irsai Olivér, csereszegi fűszeres, tramini és ottonel muskotály) mellett a Sauvignon Blanc, a rajnai rizling és a leányka is kezd terjedni a térségben. A kékszőlők közül rozék alapanyagaként a kékfrankos, cabernet sauvignon, pinot noir és merlot fordul elő.

A haszonállatok közül a baromfityenyésztés szerepe országosan is kiemelkedő. 2001 és 2011 között Komárom-Esztergom megyében volt az ország legnagyobb tyúkállománya, amely a jelentős állománycsökkentések után 2012-ben az országos rangsor 4. helyére esett vissza, de így is a Dunántúl legnagyobb egyedszáma található itt.

2012-ben több mint 18 ezer vállalkozás működött a megyében, többségében társas formában. Országos átlagban a vállalkozások négyötöde szolgáltatási tevékenységet végez, ez az arány Komárom-Esztergom megyében – az ipar nagyobb szerepe miatt – elmarad ettől, a megyei cégek háromnegyede tevékenykedik a tercier szektorban. A legnépszerűbb ágazat – az országoshoz hasonlóan – a kereskedelem, a megyében működő minden ötödik vállalkozás ezzel foglalkozik. Emellett nagy arányban vannak jelen a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet végző és az építőipari szervezetek is, utóbbiak aránya az országos átlag feletti.

A külföldi befektetők körében is kedvelt a megye, a Közép-Dunántúl megyéi közül Komárom-Esztergomban működik a legmagasabb számban külföldi érdekeltségű vállalkozás (2012-ben 628). Ezek a szervezetek az országban működő külföldi tőke 3,4%-át (628 milliárd forintot) adják, csak a főváros, Győr-Moson-Sopron és Pest megye részesedése magasabb ennél. A nemzetközi befektetők körében legkedveltebbek az ingatlanügyletekkel foglalkozó vállalkozások, de vonzó ágazat a feldolgozóipar, valamint a kereskedelem is.

Komárom-Esztergom megye egy lakosára 2013-ban 538,5 ezer forint beruházási érték jutott, az országos átlag közel másfélszerese. A megyében 2013-ban megvalósult nagy összegű beruházási érték, valamint a többi megyéhez képest kis lakosságszám együtt eredményezte, hogy a megye az egy lakosra jutó beruházási teljesítmény tekintetében a megyei ranglista 2. helyén szerepel. A megye beruházásainak közel háromnegyede a feldolgozóipar cégeihez köthető, ezen belül a legnagyobb beruházási érték a járműipari vállalatokat jellemzi.

1. tábla Összehasonlító fajlagos mutatószámok, 2013

Megnevezés	Komárom-Esztergom megye	Közép-Dunántúl	Ország összesen
Egy lakosra számított mutatók, ezer forint			
GDP ^{a)}	2 809	2 485	2 827
Ipari termelés ^{b)}	7 340	4 518	2 391
Építőipari termelés	101	83	128
Beruházás	538	385	368
Ezer lakosra számított mutatók			
Működő vállalkozás ^{c)}	60	59	65
Regisztrált vállalkozás	132	138	171
Kereskedelmi szállásférőhely	28	46	37

a) 2012. évi előzetes adat.

b) A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások adatai telephely szerint.

c) 2012. évi adat.

2013-ban a megye 86 kereskedelmi szálláshelye közel 133 ezer – többségében hazai – vendéget fogadott, akik 326 ezer vendégéjszakát tölthettek az egységekben. A vendégforgalom nagy részét (közel kilenctizedét) hat település bonyolította le. A megyeszékhely mellett Esztergom, Tata, Komárom, Várgesztes és Dunaszentmiklós volt egyaránt kedvelt úti cél.

Kiemelt értékeink

TATA

TATA FÖLDRAJZI HELYZETE ÉS TÖRTÉNELME

Tata a Dunántúl északi részén, a Kisalföld és a Dunántúli-középhegység találkozásánál, a Gerecse hegység lábánál fekszik. Budapesttől 60 kilométerre nyugatra, Tatabányától 9 km-re északnyugati irányban található.

A területén fellelhető számos tó és forrás miatt méltán nevezik Tatát a vizek városának. A bányaműveléshez kapcsolódó vízkiemelések következtében az 1970-es évek végére a tatai források kiapadtak. A bányászat befejeződésével azonban megindult a karsztvíz szintjének emelkedése és Tatának ismét vannak működő forrásai.

A mai település környékén ősidők óta laktak emberek: 50 ezer éves leleteket tártak fel ezen a vidéken. A tisztavízű források és az erdők-mezők vadállománya ideális lakóhelyet nyújtott az ősembernek. A feltárt temető a rómaiak jelenlétére utal, akik az itteni források vizét brigetio-i (Szőny) táborukba vezették.

A város és a vár történelme nem választható külön. Az Árpád-korban a város királyi birtok volt, majd 1326-ig a Csák család uralmához tartozott. Ekkor kezdődött meg a vár építése is és ekkor kapta meg a mezővárosi jogot Zsigmond királytól. A XV. században a Tatai vár Zsigmond király (1387–1437) kedvelt tartózkodási helye volt. Halála után a Rozgonyiak kezébe került a mezőváros a várral együtt. Mátyás király uralkodása első évtizedében (1458–1490) visszaváltotta az erődöt a Rozgonyiaktól, amellyel a vár újjáépítésének korszaka köszöntött be. A várat Bonfini által leírt késő gótikus stílusú rezidenciává alakította át. Halála után rövid ideig fia, Corvin János tulajdona volt, majd 1494-től II. Ulászló király (1490–1516) birtokolta a várat. A városnak ideiglenesen országos jelentőséget adott, hogy a király az akkor dúló pestis járvány elől Tatára költözött, ezért az 1510. évi országgyűlést a mai Tóváros területén, a ferencesek kolostora előtti főtéren tartották.

A 145 éves török uralom nem múlt el nyomtalanul a város életében. A törökök először 1543-ban foglalták el a várost, amely kilencszer cserélt gazdát. A török uralom végén, 1683-ban a Bécs ellen induló Musztafa felrobbantotta a várat, helyreállítása csak 1760 körül indult meg Fellner Jakab tervei alapján.

1727-ben Tata és a környező falvak az Esterházy család tulajdonába kerültek. Ezzel új és felívelő korszak köszöntött be a mezőváros életében. Esterházy József meghívására érkeztek a városba Fellner Jakab, Éder József, Grossmann József és Schweiger Antal építészek, továbbá Böhm Ferenc és Mikoviny Sámuel mérnökök. A mai Tata városképe az ő munkásságuk nyomait viseli. Fellner Jakab nevéhez kötődik többek között az Esterházy-kastély, a kapucinus templom és rendház, az Óratorony, a piarista rendház és a római katolikus plebáni templom. Schweiger Antal építészhez köthető a Kálvária-szoborcsoport, a tatai főtéren álló Mária Immaculata szobor, valamint az Angolkert bejáratát őrző Griffmadarak.

1727 és 1811 között az első négy Esterházy gróf időszakában Tata egyrészt az uradalom igazgatási központjává, másrészt Komárom vármegye egyik legszebb, barokk stílusú épületekben gazdag mezővárosává fejlődött. Ebben az időszakban mintegy 50–60 katolikus német család érkezett Tatára. A németek által alapított városrész (Tata-Újtelep) máig megőrizte első lakóinak keze nyomát.

Az 1867-es kiegyezés utáni konszolidációt követően megkezdődött Tata és Tóváros nagyarányú városiasodása, a kisebb gyárak építése, a gazdasági fejlődés. Ehhez nagymértékben hozzájárult, hogy a XIX. század második felében a Bécs-Budapest vasút elérte Tatát is, Esterházy Miklós gróf pedig létrehozta Tóvároskert néven a vasúti megállót.

A piarista főgimnázium 1911–1912-ben épült meg, 1930-ban pedig a Szent Imre fiúiskolát, a piarista konviktust, valamint dr. Mike József sebész főorvos szanatóriumát adták át, mely utóbbi Szent Erzsébet Kórházként működött. Tata és Tóváros 1938-ban egyesült, 1945 után – eddig birtokolták az Esterházyak – új korszak következett a város életében. Idén 60 éve, 1954-ben nyilvánították várossá Tatát, majd 1985-ben Agostyánt is a városhoz csatolták.

TATA SZÁMOKBAN

Tata 7817 hektáron fekszik, népessége 2013. január 1-jén 23 726 fő. 2002 és 2012 között a születések és a halálozások egyenlegéből adódó természetes népességváltozás 841 fővel csökkentette a népesség számát. A városnak ugyanakkor pozitív a vándorlási egyenlege: 10 év alatt 276 fővel többen választották lakhelyül, mint ahányan elköltöztek innen. Ahogy az ország más települései is, Tata népessége is öreg: a legutóbbi népszámlálás idején száz időskorúra 59 gyermekkorú jutott.

A városban két, összesen 124 férőhelyes bölcsőde gondoskodott a legkisebbek nappali ellátásáról. A bölcsődéket teljes kihasználtsággal vették igénybe.

Tatán 10 óvodában, 814 gyermeket láttak el, a város általános iskoláiban pedig 2024 gyermek tanult. A település 6 gimnáziumába 1152, 3 szakközépiskolájába 653, 5 szakiskolájába 636 tanuló járt.

2013-ban 20 kereskedelmi szálláshely várta a Tatára látogatókat: 6 szálloda, 8 panzió, valamint kempingből, üdülőházból és közösségi szálláshelyből két-két egység. A mintegy 18 ezernyi vendég közel 35 ezer vendégéjszakát töltött el. A vendégek nagyjából fele a szállodákat választotta. Az idelátogatók héttizede belföldi, vendégéjszakáik az összes forgalom kétharmadát alkotják.

TATA KULTURÁLIS ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

A Tatai Öreg-tó partján található az 1397–1409 között épült **Tatai vár**, melyet Zsigmond király idejében átépítettek és tovább bővítettek. Ezt az időszakot Tata első fénykorának tartják. A város Hunyadi Mátyás idején ismét felvirágzott, a királyi nyaralóként használt vár európai hírű eseményeknek adott otthont. A XVIII. században az Esterházyak egy új, barokk kastélyt szerettek volna helyére építeni, de anyagi okok miatt ez a terv megghiúsult, csak egy szerényebb kastély épült fel és megmaradt a vár délkeleti, kétemeletes szárnya. A vár jelenleg a **Kuny Domokos Múzeumnak** ad otthont. A múzeum 1954 óta

4. kép A tatai vár

Fényképezte: Lanszkiné Magyar Csilla

működik a jelenlegi helyén, gyűjteményének alapját a piarista rend gyűjteménye képezi.

A **Német Nemzetiségi Múzeum** a XVIII. század első harmadában Esterházy József által uradalmába telepített német telepeseknek állít emléket. A kiállítás a Fellner Jakab tervei alapján épült Nepomucenus-malomban kapott helyet.

Az **Esterházy-kastély** 1777-ben készült el Esterházy Miklós utasítására, szintén Fellner Jakab tervei alapján. 1809-ben a Bécsből a napóleoni háborúk miatt elmenekült Habsburg uralkodó, I. Ferenc udvarával 3 hónapig Tatán tartózkodott, és október 14-én itt írta alá a Schönbrunni békét.

5. kép Az Esterházy-kastély

Fényképezte: Lanszkiné Magyar Csilla

A kastélytól nem messze található a **Nagytemplom**, amely Franz Anton Pilgram és Fellner Jakab tervei alapján épült, de utóbbi, a város híres építésze meghalt, mielőtt a templom elkészült volna, így segédje Grossmann József fejezte be. A templom kriptájában nyugszik Fellner, szobra pedig az épület előtt áll.

A **Harangláb** a város központjában található, faácsolata szögek nélkül készült. Oldalán emléktábla figyelmeztet az egykor Tatán megtartott országgyűlésre.

A Cseke-tó által körbeölelt **Angolparkot** Esterházy Ferenc álmodta meg, és Böhm Ferenc tervei alapján készült el a XVIII. század végén. Bejáratánál az Esterházyak címerállatai, a griffmadarak találhatóak. Területén megtekinthető még a Kiskastély, az egykori Palmaház, a Török mecset, egy műbarlang

és a Szabadtéri Színpad is. Északi részén állnak a **Múromok**, melyek egy háromhajós templom maradványait jelképezik, Charles Moreau elképzelései alapján. Szomszédságában a tatai edzőtábor, hivatalos nevén a Tatai Olimpiai Központ működik, mely 1948 óta folyamatos helyszíne az olimpikonok és sportolók felkészülésének.

6. kép Múromok

Fényképezte: Rákóczi Erzsébet

A TATAI ÖREG-TÓ

A Tatai Öreg-tó Magyarország egyik legidősebb mesterséges tava. Az Által-éren épített völgyzárógát segítségével létesült. A XVIII. században a környék mocsarainak lecsapolása Mikoviny Sámuel vízrendezési mérnök tervei alapján történt, melynek következtében kialakult a ma is meglévő tórendszer. A tó akkoriban halastóként funkcionált, de vízimalmok és egy vízi vágóhíd is működött általa. Tata meleg vizű forrásai a bányamunkálatok miatt elapadtak, azonban az utóbbi évtizedben kezdenek visszatérni.

7. kép Az Öreg-tó: háttérben a Tatai vár

Fényképezte: Lanszkiné Magyar Csilla

A Tatai Öreg-tó a világ legfontosabb vízi élőhelyeinek védelmére született Ramsari egyezmény hatálya alá tartozik. A tó és környéke ma természetvédelmi terület, különlegességét részben az adja, hogy egy város közigazgatási belterületére esik.

A színes látnivalók, történeti és kulturális értékei mellett, a sport- és szabadidős rendezvények egyaránt vonzzák a vendégeket.

Tata nem csak a tavak, hanem a malmok városa is. Az 1830-as évek elején még 15, az 1930-as években már csak négy malmom működött Tatán. A tatabányai szénbányászattal együtt járó karsztvízkiemelés miatt elapadt patakokkal működésképtelenné váltak a malmok, a tó erősen iparosodott vízgyűjtője pedig a vízminőséget is lerontotta.

A város csak akkor használhatja valódi természeti és kulturális vonzerőként a tavat, ha természeti környezete és a vízminősége erre alkalmas. Ezt felismerve az 1990-es évek második felétől olyan nemzetközi projekteken vett részt az önkormányzat, melyek célja az Öreg-tó rehabilitációja volt. Részben ennek, részben a helyi társadalom tenni akarásának is köszönhető, hogy Tata 2000-ben az Ezredforduló legvirágosabb városa, 2010-ben pedig az ENSZ által meghirdetett Biológiai Sokféleség Éve kapcsán a Biodiverzitás Magyarországi Fővárosa címet nyerte el.

RENDEZVÉNYEK A TÓ KÖRÜL

A városban számos, az Öreg-tóhoz köthető rendezvényt tartanak. Ezek közül kiemelkedik a Tatai Vadlúd Sokadalom, az Öreg-tavi nagy halászat, illetve a Víz, Zene, Virág Fesztivál.

A **Tatai Vadlúd Sokadalom** november utolsó szombatjához köthető. Az eurázsiai tundrák vidékéről érkező vadludak ezreinek az Öreg-tó lehalászott, leeresztett, mocsaras medre nyújt táplálékot és pihenőhelyet. Minden év novemberében visszatérnek ide, majd március elején indulnak vissza északi költőhelyeik felé. Madarak ezrei lepik el ilyenkor a környéket, utóbbi évben mintegy 25 ezer vadlúd szálláshelye volt a tó és annak környéke.

Az **Öreg-tavi nagy halászat** október második felében zajlik. Az országban szintén egyedülálló ez a látványosság, ahogy a 400 méteres húzóhálóval történik a látványhalászat. A rendezvény látványosan mutatja be a halászok munkájának nehézségeit és szépségeit egyaránt. Már az 1900-as években is nagy figyelem kísérte a lehalászt, de 2001-ben a Tatai Mezőgazdasági Zrt. felelevenítette ezt a hagyományt, az érdeklődés pedig azóta is töretlen iránta.

A **Víz, Zene, Virág Fesztivál** a régió egyik legnagyobb kulturális eseménye, minden évben június utolsó napjaiban kerül megrendezésre. Színvonalas koncertekkel, érdekes kiállításokkal, látványos programokkal várják az idelátogatókat, 2014-ben már 21. alkalommal.

Források:

www.vertesszolos.hu

www.neszmelyiborut.hu

www.tata.hu/

nemzetimuemlek.hu/index.php/epulet/esterhazy_kastely/

www.mzsvktata.hu/

www.vadludsokadalom.hu/

www.hegyvilag.hu/?p=84

taj-kert.blog.hu/2009/08/13/kastelyker_kastely_nelkul_tata

www.greenfo.hu/hirek/hirek_item.php?hir=25440

www.capital-biodiversity.eu/uploads/media/CoB_hungarian_01.pdf

© Központi Statisztikai Hivatal, 2014
ISSN 2064-8545

Felelős kiadó:
Dr. Vukovich Gabriella elnök

Készült a Tájékoztatási főosztályon,
a Veszprémi főosztály közreműködésével

Főosztályvezetők:
Freid Mónika, Szántó Balázs

Felelős szerkesztő:
Retz Tamás

Szerzők:
Baunok László, Cserta Orsolya, Domonkos Ágnes,
Dr. Mucséné Madar Katalin, Fiauschné Rákóczi Erzsébet,
Lanszkiné Magyar Csilla, Sinkovics Katalin

Technikai előkészítés:
Némethné Csehi Tünde

Kiadványterv:
Gyulai Katalin

Kézirat lezárva: 2014. szeptember

Internet: <http://www.ksh.hu>

Borítóterv: Lounge Kft.

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2014.083